

UNIVERSUL LITERAR

PROPRIETAR:

SOC. AN. „UNIVERSUL” BUCUREȘTI, BREZOIANU 25
DIRECTOR ȘI AD-TOR DELEGAT, STELIAN POPESCU

ABONAMENTE: Lei 220 pe 1 an
„ 120 pe 6 luni

APARE SĂPTĂMĂNAL
PREȚUL 5 LEI

ANUL XLVII • Nr. 17
SAMBATA 11 Iunie 1938

Inscrisă sub Nr. 163 Trib. Ilfov.

TELEFON: 3.36.10

Redactor responsabil: MIHAI NICULESCU

Cultură pentru toți

Intre problemele cari preocupă în mod obișnuit și obligator pe conducătorii politici de pretutindeni, aceea a răspândirii sau „difuzării” culturii — cum se spune cu un termen tehnic — pe o suprafață geografică cuprinzătoare a unui număr de capete cât mai impunător, onorează îndeosebi pe acei ce se osteneșc să o deslege. Numai că rezultatele obținute prin mijloacele materiale folosite în acest scop — toate acele puse la îndemâna tuturor, de civilizația modernă — sunt departe de a îndreptăți optimismul candid și generos al celor grăbiți să culeagă roadele unei activități, firește, bine intenționate.

„Cultură pentru toți” și „pe înțelesul tuturor” este lozincă în numele căreia se poartă cu o încredere entusiastă, cruciada împotriva ignoranței și a nepăsării obștești, uitându-se însă adevărul elementar și esențial, că nici pentru toți și nici pe înțelesul tuturor nu poate fi cultura.

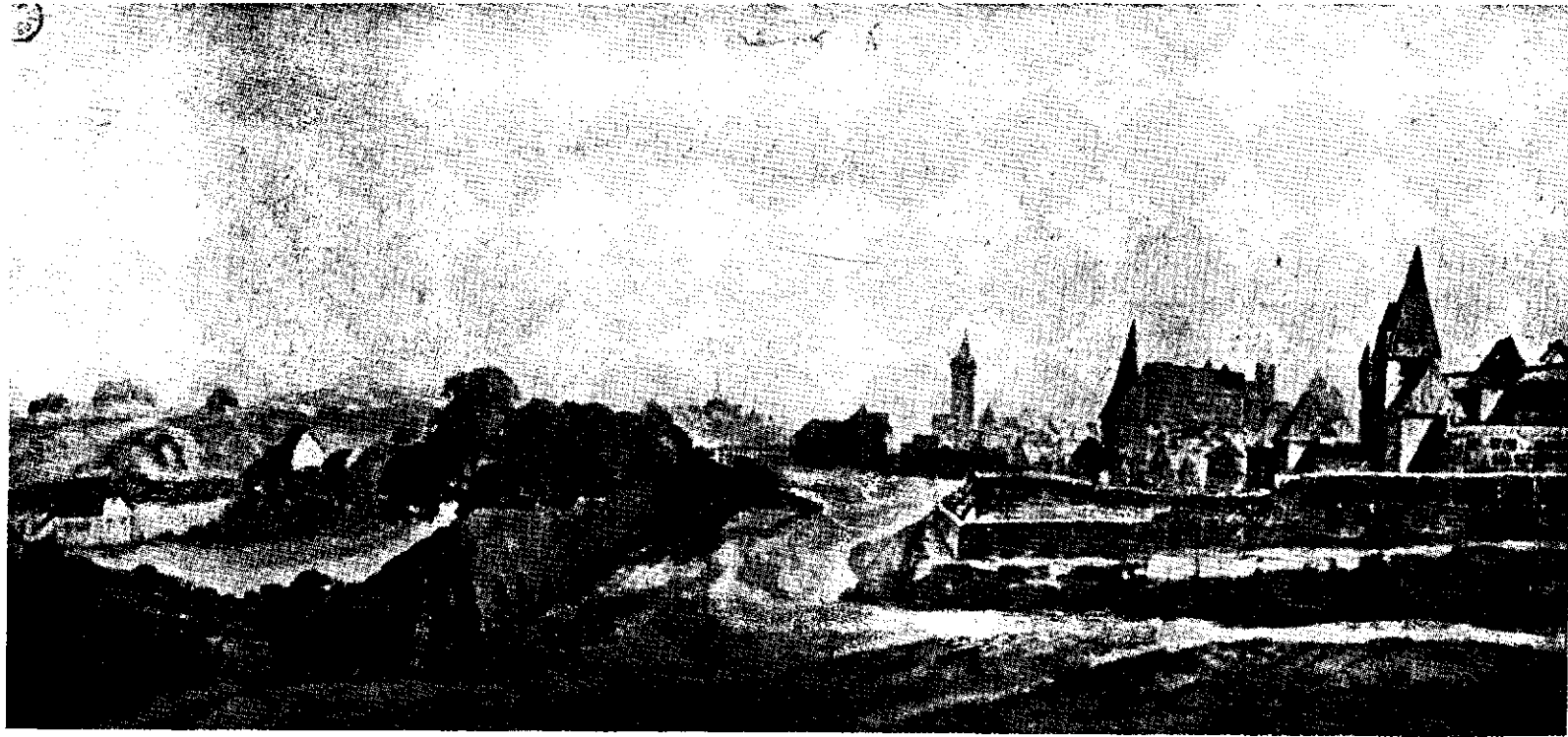
To the happy few — celor puțini fericiți — dedicase Stendhal unul din romanele sale. Celor puțini — negreșit fericiți — și numai pe înțelesul lor — le sunt hărăzite bucuriile tăcute ale culturii, care presupune inițiativă proprie, vocație chiar, sforțare susținută și îndelungă inițiere.

Ceea ce poate fi spus pe înțelesul și pentru folosul celor mulți este felurimea cunoștințelor cari sub numele de „instrucție” se capătă dealungul anilor de învățătură, dela abecedar și până în laboratoarele și seminariile Universităților. Nu însă și manifestările de cultură, operele artelor și literaturii, cari reprezintă în cel mai înalt grad de semnificație profilul spiritual al unei epoci, exprimată prin actul de sinteză creatoare al artistului original. Ele nu suportă, aceste supreme înfloriri ale culturii unui popor, travestițiile oricât de îndemânatică, în forma care le-ar face mai lesne accesibile celor nepregătiți să le priceapă altfel, fără ca înțelesul însuși al noțiunii de cultură să fie falsificat și fără a se crea o confuzie primejdioasă pentru dănuirea acesteia. Așa zisele „prescurtări”, „transformări” și „adaptări” cari se fac pentru răspândirea operelor literare sau muzicale în publicul larg sunt edificatoare în această privință. Valurile melodiilor radiodifuzate fără încetare, dealungul zilei până târziu noaptea nu corespond unei nevoi sufletești reale din partea ascultătorilor.

Rezultatul este bagatelizarea înțelesului și rostului artei muzicale, coborât chiar sub nivelul unui divertisment oarecare.

Socotim că o propagandă culturală metodic chibzuită nu trebuie să năzuiească decât la crearea condițiilor locale prielnice, în care să se formeze anumite deprinderi capabile să stimuleze interesul și să înlesnească rafinarea gustului artistic și critic personal. În lipsa acestor condițiuni cultura decade, ajungând surrogat anonim, produs în serie pentru acoperirea trebuințelor de confort sporite și complicate în mod artificial de supralicitățile civilizației moderne, această neo-barbarie a veacului nostru.

— n —

Albrecht Dürer

Vedere din Nürnberg

Fragment din romanul „Mășți” de Majestatea Sa Regina Maria a României

„De câți ani e acum?” întrebă liniștit profesorul; dintr-o pricină nedeslușită însă inima i se bătea într'un chip cu totul neobișnuit. Văzu cu mirare că trebuia să tușească ușor ca să-și limpezească glasul și ca să poată rosti câte un cuvânt.

„De câți ani să fie?” vorba lui Șaraga era de obicei un șir de întrebări la care uneori răspundea tot el, pe când altele rămăneau atârinate în văzduh ca niște zdrențe suflute de vânt.

„De câți ani să fie?”

„Câți ani a stat la dumneata?” îl îndemnă profesorul.

„Câți ani a stat la bătrânul Baruch? Bătrânul Baruch se pricepe mai bine la numărul băni decât anti. Câți ani să aibă? Șaisprezece, șaptesprezece poate. Nici ea nu știe sigur și nici eu; de când mi-am deschis prăvălia cu anticități, să fi trecut ca la doisprezece ani, poate patrusprezece.”

„Și nimeni nu i-a căutat urma?”

Iar ridică bătrânul mâinile în sus parc'ar fi cerut dela ceruri milă.

„De unde să afle bietul Baruch dacă mai știe cineva de ea? Am făcut tot ce am putut ca s'o țin ascunsă, s'o feresc de ochii tuturor; e palidă pentrucă niciodată nu iese...”

„Niciodată nu iese!” se simțea indignarea în glasul profesorului. „Vrei adică să spui că niciodată nu o lași să iasă?”

„Niciodată cât e lumină afară. Cum ar putea bătrânul Baruch s'o lase să iasă?”

Timp de o clipă Ianovici nu răspunsese nimic. Tot felul de vedenii îi jucau în fața ochilor: un crin alb într'o pivniță deschizându-și cu greu un drum palid până la o rază de lumină... o sfioasă sălbătăciune a codrilor... o biată plâpândă privighetoare într'o colivie ruginită...

„Cum e cu puțință? zise în sfârșit, lovind în masă cu pumnul încleștat, „să inchizi astfel o ființă vie, ani după ani?”

„Uneori, noaptea când e foarte întuneric” începu cu sfială evreul.

„Uneori, noaptea!” strigă indignat profesorul. „Asta numești dumneata viață?”

„Bătrânul Baruch nu numește asta viață”, mirolăi evreul.

„Nu, nu, niciodată n'ar îndrăzni să numească asta viață și totuși se cheamă a trăi, deși fără soare, nici glas de om, nici loc deschis; ea însă nu cunoaște altceva...”

„Ingrozitor!” mormăi Ianovici între dinții încleștați.

„Ingrozitor a zis Dom' Profesor?”. Și iarăși își șterse Șaraga nădușala care îi

umezea fața. „Ingrozitor?... dar ce putea să facă?”

„S'o întemnițezi în așa chip, departe de lume — ca pe un prizonier, ca pe un...” Mihail nu găsea cuvinte cu care să exprime ce simțea.

„Lumea!”, Glasul străinului sună deodată aproape dușmănos. „Lumea!”. Iar degetele lui luară asemănare de

zență, cred că prezența spirituală a unui Caragiale, e mai covârșitoare oricând, decât trepădarea în actualitate a câte unora cari n'au isbutit încă a se desprinde din găoacea umorului său. De aceea, n'am răs niciodată la auzul versului gnom, deși e răsuflet:

„L'amitié d'un grand homme est un bienfait des dieux!” Și, cu privire la Zarifopol, deși-l respectam ca pe directorul Revistei la care detineam o rubrică, admirându-l totodată pentru bogăția de fațete a cristalizării sale intelectuale, parcă-l învidiam numai si numai pentru „binefacerea divină” a prieteniei cu Caragiale. Ea îi conținea în ochii mei un prestigiu oarecum mistic. A fi trăit atâția ani, șapte sau opt, în vecinătatea geniului, a fi schimbat cu el vederi și impresii, mari și mărunte, despre toate câte se asociază într'o min-te neastâmpărată și scânteeatoare, a fi ascultat împreună simfoniile lui Beethoven. În comuniune cu inefabilul, ascunzându-și unul altuia lacrimile mistice, după ce mai adesea îi podidise rouă nerusnă în răsul, acest noroc l-am considerat totdeauna privilegiu unic al lui Zarifopol. Și încă e de adoas, că

ghiare; le îndoise înăuntru până ajunseră la fel cu ale unei păsări de pradă.

„Lumea! Tocmai de lume vrea bătrânul Baruch s'o ferească — de nemiloasă, otrăvita, bestiala suflare a lumii. Rahel e o floare; o floare albă și curată; dacă ar atinge-o suflarea lumii... pfa!”

Cuvintele lui Baruch exprimau cel mai înalt grad de amar desgust. „Eu urăsc lumea, și câtă vreme voi putea s'o țin departe pe floarea mea albă.”

„Dar singurătatea!...” se împotrivi profesorul; singurătatea grozavă, cumplită, omorătoare de suflet!

„Singurătatea?” Bătrânul îl privi cu mirare neprefăcută. „A rostii Dom' Profesor cuvântul singurătate? Sărut mâinile și picioarele, a spus singurătatea prea scumpul Dom' Profesor?”

„Da, singurătatea am spus”, repetă profesorul cu oarecare asprime, „și am spus-o cu tot dinadinsul — inabușitoare, nefirească, criminală, singurătatea, la care n'ar trebui să fie osândită nici o ființă omenească, mai ales una tânără!”

„Dar nu e în singurătate Rahel” se apăra Baruch, „nu simte singurătatea! Cântă ca o păsărică și tocmai asta mă umple întotdeauna de îngrijorare. O voce ca aceea cum să n'o audă nimeni niciodată? Dom' Profesor știe, a auzit-o... Tocmai asta a fost... dar nu e numai atât; mai sunt și...”

„Ce?” întrebă nerăbdător profesorul.

„Apoi vedeți, mai sunt și toate măștile.”

„Măștile” auzise bine Mihail? „Măști ai spus?”

„Da, măști” repetă evreul dând din cap, „toate măștile mele...”

XII.

Luleaua lui Mihail se stinsese. Mășți!
Ce mai era și scorneala asta a moș-

(Urmas în pag. 2-a)

Caragiale în ediție completă

de ȘERBAN CIOCULESCU

Când am aflat sfârșitul năprasnic al lui Paul Zarifopol, doboret de sincopă, în plină putere, pe stradă (1 Maiu 1934), am simțit câte goluri se deschideau ireparabil: în criticismul nostru, a cărui cea mai disociativă inteligență se dovedise. — în conducerea Revistei Fundațiilor Regale din care pregătise primele cinci numere, potrivit spiritului indicat de augusta inițiativă, — și în ducerea la capăt a eminenței ediții de „Opere” ale lui I. L. Caragiale („Cultura Națională”, trei volume, 1930-1931-1932). Nu voiu încerca să zugrăvesc fiecare din aceste perspective îndoliate, care închideau zarea sufletului nostru cu jalea pentru dispariția omului, minunat complex de civilitate, agerime și atâtea imponderabile ale superiorității morale. Pentru mine însă, primul element de prestigiu al defunctului, era faima de a fi fost cel din urmă și mai apropiat prieten al marelui Ca-

ragiale, din anii exilului său berlinez. Nu știu dacă în structura sufletească a noului generații intelectuale, mai dănuște cultul măștrilor, care au fixat limba nesigură a vremii în tiparele personalității lor covârșitoare. Tinerii de totdeauna, dar cei de azi mai vărtos decât cei de altădată, cred că lumea începe cu dânsii și că valorile culturale din trecut sunt nevrednice să oprească luarea aminte a unei generații în marș. Voi mărturisi cu sfială, că sub acest raport, sunt un învechit care se înfioară cu ingenuitate, înaintea unui text regăsit al unui Hasdeu, Maiorescu, Eminescu sau Caragiale. Mi se pare că disprețul sumar e mai îngăduit față de contemporanii, a căror evoluție ne poate înlesni cu vremea, o amendă onorabilă, decât față de marii înaintași, cari nu mai au beneficiul prezenței de corp, pentru a reforma sentința fără apel a tineretului. Și fiindcă e vorba de pre-

zenta, cred că prezența spirituală a unui Caragiale, e mai covârșitoare oricând, decât trepădarea în actualitate a câte unora cari n'au isbutit încă a se desprinde din găoacea umorului său. De aceea, n'am răs niciodată la auzul versului gnom, deși e răsuflet:

„L'amitié d'un grand homme est un bienfait des dieux!” Și, cu privire la Zarifopol, deși-l respectam ca pe directorul Revistei la care detineam o rubrică, admirându-l totodată pentru bogăția de fațete a cristalizării sale intelectuale, parcă-l învidiam numai si numai pentru „binefacerea divină” a prieteniei cu Caragiale. Ea îi conținea în ochii mei un prestigiu oarecum mistic. A fi trăit atâția ani, șapte sau opt, în vecinătatea geniului, a fi schimbat cu el vederi și impresii, mari și mărunte, despre toate câte se asociază într'o min-te neastâmpărată și scânteeatoare, a fi ascultat împreună simfoniile lui Beethoven. În comuniune cu inefabilul, ascunzându-și unul altuia lacrimile mistice, după ce mai adesea îi podidise rouă nerusnă în răsul, acest noroc l-am considerat totdeauna privilegiu unic al lui Zarifopol. Și încă e de adoas, că

marele Caragiale a avut, hai să spunem, prieteni mulți, camarazi cu duimrul, ca orice spirit sociabil și guraliv, care nu-și alege soții, dar Zarifopol l-a surprins pe Caragiale singuraticul, evadat din mediul trivial al cafenelei și bodegii bucareștene, pe Caragiale din pragul trecerii la cele de veci, peste care trecea briza necunoscutului mare. Aș spune, cu un cuvânt de colecționar, că Zarifopol l-a avut pe Caragiale în unicit, și vai! n'a avut răgazul să ni-l împărtășească, scriind cum numai el ar fi știut scrie despre Caragiale cel necunoscut. În schimb, agerul filolog și estetucian a fost ales, cu intuiția pe care nu îndrăsnesc s'o laud, de teama suspiciunii, a d-lui Al. Rosetti, să ridice monumentul cel mai potrivit, amintirii lui Caragiale: ediția „Operele” lui. El a pornit la lucru cu un adevărat entuziasm și cu îndrăzneala meritatorie de a nu lăsa nimic la o parte, în ciuda mofturoșilor esteți sau a „moftangiilor” redivivi. Înarmat cu cunoștința metodei filologice a editării critice, Zarifopol a introdus la noi ceea ce după el se cuvine să fie o tradiție editorială. Nu pot trece fără să stăruie asupra luminoaselor

CLASICISM ȘI CULTURA

În comparație cu limbile moderne, limba latină se învață mai greu, iar limba greacă și mai greu. Insași metoda de predare este diferită. În școală nu se conversează latinește și nici grecește, iar în familie școlarul n'are puțința să verifice prin vorbire vie cunoștințele căpătate. Aproape în fiecare clasă se găsesc elevi cari să știe de „acasă”, franceza sau germana. Latinește nu știe niciunul, iar grecește cu atât mai puțin. Profesorul de limbi clasice nu va avea nici odată în catalog numele vreunui elev care să fi învățat de la guvernantă, accentul, expresiile, etc.

Elevii au toți o condiție egală de receptivitate, jindcă pornesc de la început, așezăți la același nivel. Cu vremea devin unii mai „tari”, iar alții mai „slabi”, la latină, distincție care însemnează acelaș lucru cu a fi „tare” sau a fi „slab”, la matematici. Asemănarea cu matematicile se poate duce cât mai departe. Limbile clasice au o mare aplicabilitate interioară, ele au darul de a „întări” spiritul unui școlar, de a-l face să se deosibească de colegi, de a câștiga stima acestora. În jurul celui „tare” la latină se rotunjește un cerc de preuire care se alimentează din forța launtrică a disciplinei.

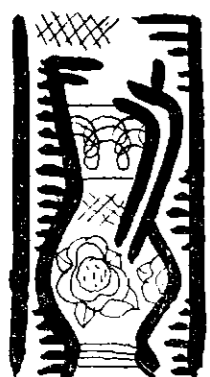
Pentruță faptul că limbile clasice sunt grele, le umple de forță. Ele se predau în tăcere, prin mijloacele alese ale inteligenței; sunt niște limbi mute pe care le înțeleg parcă numai inițiații.

Prin ce tradiție se transmit semnele oarecum rituale ale conjugărilor, declinațiilor sau regulile sintactice? Sunt școlari cu o incapacitate organică de a pricepe ceva din noima gramaticii. Gimnastica logică a traducerii rămăne pentru ei, până la sfârșit, un supluciu. Sforțarea lor este nu mai suferință. Nu vor avea nici odată vre-o satisfacție. Cei „tari” au satisfacția lor incomparabilă. Folosirea prin tradiție a semnelor gramaticale îi călăuzește spre sensul launtric, totdeauna proaspăt, rămăne nealterabil peste timp. Problema sforțării în învățarea limbilor clasice are însă un caracter intim! Nu e o trudușime pentru voință! Ea presupune un ansamblu de practici și deprinderi, cari până la urmă se execută cu pasiune, și funcțiunea lor produce delectare. Utilizarea dictionarului este desigur un act de cultură, or mai de grabă un act de dragoste de cultură. Dificultățile în învățarea limbilor clasice se înlătură cu dictionarul și cu gramaticile! Sforțarea constă de multe ori în a lua dictionarul sau gramatica în mână și a căuta cuvântul și regula necesară. Sensul reiese din text după săvârșirea acestei mișcări oarecum fizice. Bine înțeles, în ansamblu trebuie să vie semnificația, asemilarea conținutului. Aceasta vine sau nu vine, și în așteptarea ivirii ei, sforțarea este suferință.

O nobilă suferință, în așteptarea ideii a sensului, a gândirii. Cel ce așteaptă are însă dragoste pentru ceea ce așteaptă, pentru idee, pentru semnificație. Acest exercițiu de găsire a adevărului se chiamă cultură. Cultura este o permanentă devenire și niciodată nu vom spune că o avem și că nu trebuie s'o mai căutăm. Vreșnic trebuie s'o căutăm cu o sforțare le fel cu cea deprinsă la învățarea limbilor clasice.

— f. —

(Urmas în pag. 8-a)

CRONICA

LITERARA

de CONSTANTIN FANTANERU

ENCICLOPEDIA ROMÂNIEI

In cronica de față, vom ieși din cadrul preocupărilor noastre restrânse de obicei la cărțile literare, și vom încerca să prezentăm cititorilor o operă de un interes public mult mai larg; este vorba despre *Enciclopedia României*, întocmită de „Asociația științifică pentru Enciclopedia României”, sub Augustul patronaj al Majestății Sale Regelui Carol al II-lea. Apariția „*Enciclopediei României*” constituie unul dintre cele mai importante evenimente din cultura românească modernă, și vorbind despre ea, va trebui în primul rând să arătăm împrejurările în care s'a întâmplat și principiile care au călăuzit la alcătuirea ei.

Astfel cum se întâmplă și publicului ca „o imagine a țării” și „o sinteză a națiunii” lucrarea are o triplă origine: în gândul ce L-a urmărit imediat după război pe M. S. Regele Carol al II-lea, de a întocmi o *enciclopedie a României întregite*, în planul Institutului social român, de sub conducerea d-lui prof. Gusti, de a da un „*Dictionar social, economic și politic al României*”, și în inițiativa d-lui dr. Virgiliu Leonte, care în 1932 a început lucrările pentru editarea *Enciclopediei României*.

Aducerea în fapt a editării lucrării se datorează așadar inițiativei particulare a d-lui dr. Virgil Leonte; lucrările au fost conduse de d-nea după un program mai restrâns, până în 1936, când, luând contact cu planurile *Institutului Social Român*, opera și-a lărgit proporțiile, prin adoptarea sistemului monografic al școlii sociologice românești, concepute de d. prof. Dim. Gusti. În 1937, M. S. Regele Carol al II-lea acordând o binevoitoare atenție activității pornite pentru alcătuirea *Enciclopediei*, a consacrat oficial această muncă, punând-o sub Inaltul Său Patronaj.

În același an s'a constituit *Asociația științifică pentru Enciclopedia României*, sub președinția d-lui prof. Dim. Gusti, având director pe d. dr. Virgiliu Leonte. Fac parte din *Asociație* cei mai apropiați dintre colaboratori, al căror număr se ridică la 500, și printre cari intră: profesori universitari, membri ai Academiei Române, reprezentanți ai culturii românești, oameni de știință, de literatură, de filozofie, de artă și tehnicieni în diferitele specialități ale disciplinelor. Pentru pregătirea primelor două volume, cari cuprind organizarea politică și administrativă a Statului, județe și orașe — un material distribuit în 2100 pagini, cu 2.350 ilustrații și 330 planșe și hărți în culori, — s'a constituit un comitet compus din d-ii gen. N. Gr. Constandache, Costin Al., consilier la Inalta Curte de Casație, Filitti C. Ioan, consilier la consiliul legislativ, prof. Dim. Gusti, prof. Const. C. Giurescu, dr. Virgiliu Leonte, prof. Sabin Manuilă, prof. Const. Moisil, prof. Paul Negulescu, prof. Andrei Rădulescu, prof. C. Rădulescu-Motru; iar comitetul de redacție a fost alcătuit din: ing. N. Arcadian, referent al Oficiului de studii din ministerul economiei naționale, Dan Botta, scriitor, Const. Enescu, referent titular al Oficiului de îndrumare și coordonare financiară din ministerul finanțelor, Mitu Georgescu, directorul Oficiului de studii din Institutul central de statistică, N. Georgescu-Roegen, directorul statisticii economice din Institutul central de statistică, prof. Const. C. Giurescu, dr. Virgiliu Leonte, prof. Const. Moisil, dr. Ion Veverka, referent la consiliul superior economic, Mircea Vulcănescu, asist. univ., directorul datorii publice din ministerul finanțelor.

Planul de lucru după care s'a redactat *Enciclopedia României* este acela al studiilor monografice, după cadre și manifestări. Opera nu este un dicționar general alfabetic, ci „o colecție de probleme fundamentale înmănușiate alfabetic”. (prof. Dim. Gusti). Lucrarea nu are deasemeni un plan de dezvoltare și cuprindere universal, ci cercetările monografice s'au extins numai la realitățile românești; punctul de pornire și totdeauna scopul *Enciclopediei* este *națiunea*. „Mândria noastră este cu atât mai mare. — scrie d. dr. Virgiliu Leonte, — cu cât *Enciclopedia României* este prima Enciclopedie națională a unei țări, această formă fiind necunoscută în străinătate, unde lucrările similare au caracterul de universalitate; „*Enciclopedia României*” nu a pus accentul pe *Enciclopedie*, ci ea a pus accentul pe *Românie*, iar planul după care ea a fost realizată, constituie o onoare îndreptățită și o izbândă a școlii sociologice românești”.

Spre a da o indicație a acestui plan, vom expune cititorilor titlurile studiilor

monografice din primul volum, care conține 1100 pagini, din cele 7000, cât vor îmbrățișa cele 6 volume, ale întregii lucrări. Materialul privitor la structura și organizarea politică a statului

dreptului public românesc; persoanele juridice de drept public; Statutul funcționarilor publici; Contenciosul administrativ român; Contenciosul fiscal; Dreptul polițienesc al României; Regimul electoral în România; Regimul parlamentar; Consiliul legislativ; Administrația centrală a României; Administrația locală; Stabilimente publice și de utilitate publică; Poliția românească. Arhivele României; Organizarea județoară în România; Baroul; Regimul penitenciar; Legislația civilă; Legislația penală; Procedura judiciară; Culetele în România; Organizarea învățământului; Straja Țării, Sănătatea publică; Asistența socială; Crucea roșie în România; Casa Muncii C. F. R.; Asigurările sociale în România; Regimul general al pensiilor; Organizarea socială a țărănimii; Regimul agrar în România; Organizarea socială a muncitorilor; Legislația muncii în România; Organizarea socială a profesioniștilor; Camerele profesionale; Legislația fiscală; Regimul vamal; Organizarea financiară a Statului; Curtea de conturi; Armata română; Marile bătălii ale Românilor; Viața politică a românilor din Ardeal și Bucovina; Viața politică a Țării românești și a Moldovei; Viața politică a României sub Carol I; Războiul pentru întregirea neamului; Viața politică a României sub Ferdinand I; Domnia Regelui Carol II; România în viața internațională. După apariția primelor două volume se vor tipări curând și celelalte patru, cu următorii cuprins: vol. III *Economia națională*, structura și organizarea economică a României.

a poporului românesc, privind complexul manifestărilor lui spirituale; vol VI *Instituțiile culturale*, monografiile tuturor așezămintelor de cultură românească.

șind să prezinte „sinteză condițiilor de viață a manifestărilor poporului românesc, după o nouă ordine specifică vieții românești”, *Enciclopedia* își împlinește, fără îndoială cu prisosință menirea de a ne ajuta la cunoașterea țării, și de a arăta lumii întregi puterea creatoare a neamului nostru. Dar importanța ei este cu totul deosebită pentru știință și creația românească de azi. Obiectivul precis al *Enciclopediei* este ca, printr-o ordine umană nouă dată problemelor românești, ea să lumineze prezentul realităților naționale la punctele lor vii de intersecție cu forțele viitorului. Tot ce este înfățișat în miile de pagini ale lucrării, a fost astfel elaborat încât să aibă o strictă valoare de actualitate și de îndrumare. Vechiul înțeles al cuvântului *enciclopedie* a fost învârtit și amplificat. Educația printr-un ciclu de cunoștințe s'a urmărit să se facă acum prin pătrunderea unui ansamblu de funcțiuni operante în substratul spiritual permanent al neamului.

istoria, cultura, organizarea statului și economia, au fost concepute în aspectul lor de continuă devenire, ca expresie a surietului omenesc în necontenita creștere. Știința și-a îmbinat toate metodele ei limpezite și atente spre a cuprinde însăși viața, în aspectul ei amplu și grav de existență națională, unică și originală. Munca românească de cunoaștere a națiunii în izvoarele ei intime de înțelegere, va servi ca o lecție și streimătății, deschizând o nouă perspectivă în cercetarea științifică a națiunilor.

Că *Enciclopedia României* este o operă răsărită din centrul real al străduințelor românești de cunoaștere authtonă, o probează și faptul că ea n'a putut să rămână o întreprindere izolată a unui particular, ci elaborarea ei a fost curând încununată oficial, primind Inaltul Patronaj al M. S. Regelui, care a scris și o prefață tipărită în fac-simile, în fruntea volumului prim.

Enciclopedia României este prima operă de acest gen, care are o prefață regală.

Pe lângă prefața Majestății Sale, și-au mai exprimat cuvântul de apreciere I. P. S. S. Patriarhul României, Miron Cristea, d. prof. N. Iorga, d. prof. Andrei Rădulescu, președinte la Inalta Curte de Casație și Justiție, d. general Argeșeanu, ministrul apărării naționale și P. S. S. Episcopul Gherontie al Constanței. Articolele de prezentare și introducere le scriu d-ii prof. Dim. Gusti și dr. Virgiliu Leonte.

Bucuria cu care Inșuși Regele și Patriarhul Țării întâmpina *Enciclopedia României*, e de așteptat să vibreze cât mai adânc în sufletul poporului întreg, care va găsi realitățile sale funcționale concretizate în miile de pagini.

M. S. Regele Carol II

românească este distribuit astfel: Știința națiunii; Originea, firea și destinul neamului românesc; Geografia României; Istoria Românilor; Stema României; Sigiliul Statului; Steagurile României; Insemnele regalității româ-

București, Enciclopedie, care a mai fost înțeleasă de mulți în trecut, și care trebuie să le aducem primului nostru de la d-nea, este o operă solidă de la care se va putea porni opera sistematică a României de mâine.

Enciclopedia trebuie să fie o lucrare de bază a dezvoltării României moderne.

Carroll

București în 28 mai 1937

Fragment din „Prefața-autograful” a M. S. Regelui

ne; Decorațiile românești; Monetele României; Timbrele postale românești; Populația României; Psihologia poporului românesc; Constituția României; Contribuția provinciilor la formarea

icoana muncii organizate românești; vol. IV *Întreprinderi și instituții*, monografiile tuturor întreprinderilor economice de stat și particulare; vol. V *Cultura națională*. — creația culturală

Prof. Dim. Gusti

Din indicațiile pe care le-am dat despre conținutul *Enciclopediei* credem că cititorul este în măsură să-și facă o idee justă despre caracterul ei.

Dr. Virgiliu Leonte

și să întrevadă importanța apariției unei astfel de opere. Părăsind planul de întocmire lexicală alfabetică, și urmă-

Fragment din romanul „Măști”

(Urmare din pag. 1-a)

neagului? Măști! I se părușe lui Ivanovici că toată întâmplarea avea ceva nereal. Iată-l la umbra tîmhită a castelului lângă grotesca arătură a lui Baruch, vorbind cu el de o ființă misterioasă închisă departe de lumina zilei, o ființă cu părul ca flacăra și cu un glas care i-ar fi putut aduce comori. Și iată-l apoi pe ciudatul moșneag vorbind de niște măști!

Avea oare de afacc cu un nebun? Nici de cum; Șaraga își sufla liniștit nasul. N'avea deloc înfățișarea unui om care să fi spus ceva nemaipomenit.

„Am auzit eu bine?” zise profesorul, aplecându-se peste masă ca să atingă mîna musafirlui său. „Măști?...”

Baruch își frecă zdravăn nasul, apoi își ștersese fruntea cu batista. Era o vreme cu adevărat înăbușitoare; se apropia pe semne o furtună. Și pe fruntea lui Mihail se ivise înădușala ca niște broboane mici de rouă.

„Măști spusese bătrânul Baruch? Da, măști. Totdeauna mi-au fost dragi măștile... toată viața... Acelea sunt adevrații bătrânului Baruch, nu a pravălii; sunt singurele chipuri cunoscute de ea... prietenii ei. Nu-i vorbă, când era mititică...”

Bătrânul se opri și ceva asemăna cu un zămbet pluti o clipă peste fața lui suptă. Zămbea se vede unei amintiri... amintirea unui copilă speriat în fața unui lung șir de măști. Profesorul încețreși fruntea.

„Ai speriat-o cu măștile când era mititică?” vocea lui Mihail era aspră.

Evreul privi cu sfială.

„Eu s'o sperii? Nu, nu, Baruch n'a speriat-o dar înțelege Dom' Profesor că a trebuit întâiu să se învețe cu ele; erau totdeauna acolo și copiilor la început nu le place așa ceva... când sunt mitite de tot... Se întreabă dacă sunt vii palidele chipuri...”

„Cred și eu! se răsti profesorul. Groaznică ideea, un copil înconjurat de măști! Mie-mi pare un vis rău! Și ce fel sunt măștile alea? Măști de carnaval cu nasuri lungi pochte, obraji lustruiți și gura strâmbată în rânjet?”

Măinile anticarului se ridicară în sus. „Ferească Dumnezeu Atotputernic! Măști de carnaval! Cum ar putea bătrânul Baruch să aibă dragi o mulțime de pocitani de muclea ieftine și fără valoare? Baruch care vinde antichități; Baruch care se pricepe la toate lucrurile de preț — Dumnezeuule Atotputernic, așa ceva își închipuie despre el mult stimulat Dom' Profesor?”

Șaraga părea adănc jignit.

„Dar bine, pentru Dumnezeu, spune odată, despre ce fel de măști e vorba?”

Cum să fie? Măști luate depe chipuri moarte, bine înțeles!”

„Măști de mort!”

De data asta profesorul se răstise deabinelea și lovind în masă cu amândoi pumni rămase nemșcat, cu făclile înțelește și ochii mănoși.

„Dintre toate visurile de groază, iată unul în stare să sbârleşcă părul din capul oricui! Un biet copilăș palid, un biet plod fără apărare, răzlet de mamă, fără nimeni în jurul ei afară de chipuri moarte-albe, impietrite, îngrozitoare chipuri de mort! Din toate vedeniile sinistre asta e cea mai înspăimântătoare!”

Șaraga sta clipind din ochi ca o cucuvea, după obiceiul său. Se simțea cuprins de sinceră uimire.

„Apoi s'a învățat foarte curând cu ele. Bătrânul Baruch a pus-o față în față cu tot felul de oameni mari, oameni pe care nici el nici fetița lui cu păr roșu n'ar fi putut niciodată să-i întâlnească: Napoleon, Beethoven, Bismarck, Goethe... Oh! cei mari din toți! Bine înțeles sunt și alții mai neînsemnați, dar erau frumoși la chip și deaceia i-a colecționat Baruch. Baruch e urit ca păcatul, dar îi plac chipurile frumoase... Totdeauna i-au plăcut...”

„Timp de o clipă nu vorbi nimic Mihail Ivanovici. Ciudată era puterea ce o avea acel străin de a învia în mîntea lui imagini atât de felurite.

De bună seamă, Mihail, în fundul sufletului său, în ascunzătorii tănuite sub învățatura sa, nu era decât un sentiment naiv și întrucâtva un vizionar. I se părea mereu că pătrunde alte lucruri sub lucrurile văzute, alte adăncimi sub adăncimi. Aceasta nu o știa nimeni; își păstra taina bine ferită de lumea din toate zilele — de doamna Ivanovici și de semenele ei, de sindrofiile ei, de plim-

bările ei duminicale și de flecăreala ei obositoare privitoare la cutare și cutare ins...”

Profesorul cu gândul aiurea, își trecu mîna prin păr. Măști de mort, — un șir lung de chipuri albe, tăcute, cu ochii închiși și guri crispatе... Măștile acestor lumi! Și privind nestăruit la ele, două pupile dilatate intră un obrăzor palid încadrat cu bucle ca flacăra... „Și cu cât creștea din zi în zi spre adolescență, fața ei se apropia tot mai mult de cele atârinate pe perete, până în ziua când ajunse la același nivel cu nerumăratele măști enigmatice, misterioase, care nu puteau măcar să răspundă privirilor ei, căci ochii lor erau închiși...”

Măști moarte! Una lângă alta, tăcute, sinistre, păstrând fiecare îndărătul pleoapelor închise secretul ultimei sale suferințe pe acest pământ; și la același nivel cu ele, obrazul rotund și viu al unei fecioare deșteptându-se la viață... o fecioară palidă ascunsă departe de lumina zilei, de o paloare de moarte, aproape deopotrivă cu a măștilor înșele...

Un lung șir de măști atârinate toate la aceeași înălțime... și cu ochii pironiți pe ele Rahel copila găsită, Rahel care cânta ca să-și ușureze povara captivității... Rahel...

CRONICA PLASTICA

de PAUL MIRACOVICI

Albrecht Dürer: Adam și Eva

Filmele săptămânii

În ultimele săptămâni spectatorii mai vrednici (prin „vrednicii” înțelegând pe aceia cari merg la cinematograful înainte de ora 17) au căzut, ca în fiecare an, în capcana pe care le-o învârtind cinematografele de pe bulevardul Brătianu, odată cu introducerea orarului de vară.

Știm din experiențele trecute, că introducerea acestui orar, coincide cu prezentarea pe ecran a unor filme de calitate inferioară, a așa zisei „umpluturi” a unei stagiuni mai mult sau mai puțin strălucite.

Vacanța nu începe chiar acum, din cauza lunii Bucureștilor, lună care aduce în capitală mii de provinciali dispuși să înghiță orice spectacol, de pe locuri confortabile. Și iată de ce Bucureștenii trebuie să se rezemeze și să asiste la filmele care se reprezintă în aceste ultime săptămâni, nefăcându-și iluzii, pentru că apoi nici deziluzia să nu fie prea mare.

În acest caz să nu intre cu prea multe speranțe, cum am făcut la filmul pe care-l-a prezentat săptămâna trecută cinematograful Aro „Aristocratul de ocazie”. Prezența pe alături al lui Douglas Fairbanks jr. precum și, mai ales, a Elisei Landi, pareau să înlădăuască un film bun. Trebuie să recunoaștem că ne-am înșelat. Mai întâi de toate nu prea vedem care a fost intenția regisorului. A vrut, poate, să ne prezinte o satiră a păturii nobile a societății; a vrut, poate, ca filmul să fie o aspră acuzare a ușurinței cu care erau condamnați înaintea oamenilor, la moarte.

Sau, poate, intenția lui a fost să ne ofere un film remaniat, un fel de salată în care să fie vorba și de puțină înșelătorie, și de oarecare dragoste frățească, înăscă și chiar de puțină dragoste din aceea căreia i se zice „amor”. Când ne așteptam mai puțin ni s'a servit și o crimă, după care a urmat o cursă (suntem siguri că reclama ar califica-o drept „antastică” de trăsură). La sfârșit, bine înțelese, binele a învins răul. Și totuși acțiunea o țare deslănțată, cusurul fiind al regisorului care nu s'a arătat prea dibaci. Dealtfel și jocul, de modă veche, al actorilor, n'a contribuit cu nimic la provocarea interesului. Ne-a plăcut doar Douglas Fairbanks jr., care, prin fizicul și jocul lui, ne-a făcut să ne gândim la renumitul lui părinte.

Cinematograful Scala ne-a reprezentat apoi primul film american al lui Fernand Gravey. Putem spune că „O aventură la Paris” este examenul de admitere al acestui bun actor francez, în fața publicului american. Se pare că Fernand Gravey a trecut excelent acest mic examen. Sperăm că barem din acest actor, pe care francezii nu l-au apreciat la justa lui valoare, vor ști americanii să facă o vedetă. Ar fi o mare victorie a lui Fernand Gravey, care va deștepta astfel invidia „colegilor” lui Simone Simon, Danielle Darrieux și Lilian Harvey. Filmul însă nu face nici cel mai mic efort spre a se îndepărta de nivelul obișnuit al filmelor americane. Eroii sunt puși în situații nefirești și nemotivate, pe cari însă nu a putem admite, ele fiind atribuite de bună dată unor europeni, pe cari printr-un a-i cunoaște mai bine decât domnia americanii.

mai banale, fiind vorba de idila dintre un rege detronat și o simplă baletistă, pe cari, dela început o bănuiam, dragostea îi va uni. De rolul de comedie al filmului se achită perfect Edward Everett Horton. Iar baletistă este Joan Blondell.

Cel mai reușit film al săptămânii, fără să fie unul excepțional, ni l-a prezentat cinematograful Capitol. „A doua lună de miere”, este un film amuzant, iar meritul regisorului Walter Lang este acela de a fi imprimat filmului o notă originală, care-l deosebește de obișnuitele filme americane în care e vorba de fete de bogătași, amozate de reporterii săraci. Nu e vorba în filmul acesta de o dragoste la prima vedere. Din contră ne sunt prezentați doi foști soți, cari își cunosc prea bine defectele și calitățile, dar cari, până la sfârșitul filmului, ajung la concluzia că aceste calități și defecte sunt de preferat calităților și defectelor altora. Loreta Young, dragută și totuși actriță bună și Tyrone Power, mult superior lui Robert Taylor, apar din nou împreună, formând un cuplu simpatice. Roluri amuzante sunt interpretate excelent de Stuart Erwin și Marjorie Weaver, o nouă actriță cu un chip simpatice și un temperament care o va ridica în rândul vedetelor.

TRAIAN LALESCU

In loc de cronica dramatică

Intre teatrul în aer liber și grădinile de vară

Lumea e tristă, ne asigură presupușii humorisți și autori de comedioare. Formula e bună, dacă nu pentru a scuza lipsa de calitate a genului în care ei se exercită cu preferință, în orice caz pentru a pune în valoare filotimia respectivelor întreprinderi.

Lumea fiind tristă (că vremurile sunt grele, că e „criza asta, dom'le...”, că au venit căldurile și suferă toată nația care nu poate pleca la munte sau la mare, că viața „se scumpește pe zi ce trece” sau pur și simplu că Lilly n'a venit la rendez-vous) se cade a o mai înveseli și, cu eforturi unite, a încerca după puteri descrețirea frunților.

Nimic de obiectat aici. Dimpotrivă. Toate sunt bune și cu rezonul lor. Mai ales față de lipsa de pretenții, care s'a aflat mereu și cu o seninătate uluitoare, în teatrul nostru cel cu majuscule, cel cu subvenții proptite solid în sală (să i le țină, cât de cât, mai drept) și pasami-te oficial.

Exigențele vreasăzică, în materie de teatru cu t mic — prin opoziție — de teatru vesel, de grădina Marconi, de teatru picant, sau cum naiba le zice încă, nu și-ar mai afla nici o justificare.

Nici nu facem caz de ele, de exigențe, nici nu le-o căutam, justificarea.

N'am cerut și nu cerem nici măcar atât: pudoare — acestor săltărețe, deochiate, decolate și mai mult vulgare decât îndrăznețe, întreprinderi de teatru estival.

Dintre toate expozițiile organizate de d. prof. Opreșcu, directorul Muzeului Toma Stelian, aceea a gravurii germane e desigur cea mai interesantă. Publicul ignoraază multe greutăți ce comportă organizarea unei astfel de expoziții. D. prof. Opreșcu, în cuvântarea ținută cu prilejul primirii d-lui dr. Von Holst la legația germană, a arătat în ce constă aceste greutăți. În ce privește pictura sau sculptura, cea mai mare piedică e asigurarea, care se ridică la sume fabuloase, apoi transportul e atât de anevoios din cauza fragilității operelor de artă, încât nici o țară din lume nu se desparte cu ușurință de comorile de artă ce le are.

Pară încoială că nu aceste motive au îndemnat pe d. prof. Opreșcu să nu a-lucea nici pictura nici sculptura ci a-cela că gravura este o artă pur germană și în orice caz, pentru a-i urmări evoluția și nașterea ca și cea mai întortoacăre epocă a ei trebuie neapărat să a-dunăm opere din patria însăși a gravurii: Germania. Apoi, pe lângă greutățile ce mai sus, în Germania există o lege care oprește scoaterea operelor de artă unice, peste graniță. Pentru interesul artistic al acestei expoziții trebuie de a-semeni să fim recunoscători celor ce ne-au prilejuit-o și în primul rând d-lui prof. Opreșcu. Eu știu dintr'oa mică experiență, câtă alergătură, ce eforturi trebuie ca să duci la bun sfârșit o asemenea întreprindere. În 1930, am vrut, împreună cu sculptorul Arnold, secretarul societății „des Tuileries”, să facem o expoziție la București, cu o selecție a membrilor societății Salonului „des Tuileries”. Ar fi expus printre alții: Matisse, Derain, Vlaminck, Despiau, Maillol și mulți dintre cei mai mari artiști francezi contemporani. Am întâlnit însă atât de puțină înțelegere la București, deși cheltuielile și formalitățile, ar fi fost cu mult mai mici fiindcă nu aduceam nimic din muzee — încât a trebuit să renunțăm, și eu și prietenii câștigați pentru această idee.

Spuneam mai sus că dintre toate ex-

POȘTA REDACȚIEI In casa morților

(Poem în proză)

Genuna-Timșoara. — Greșii când credeți că mă plictisesc scrisorile primite sau literatura ce le însoțite. Sunt într'adevăr lucruri a căror trimiteră la o revistă este inutilă și cari răpesc celui silit să le citească, un timp prețios. Acest timp poate fi consacrat unor lecturi folositoare, nu numai de cărți ei și de manuscrise ale celor hărăziți cu darul scrisului.

Cel ce nu are focul sacru își pierde timpul și pierde și timpul celui silit să-l citească producțiile pe care le-a dorit literare.

Cele de mai sus nu vi se adresează d-voastră. Poeziile primite le-am citit cu plăcere. E adevărat că nu pot fi publicate, dar sunt ceea ce se cheamă o promisiune și încă o promisiune serioasă.

Sunt însă în ele stângăcii și greșeli ce nu pot fi trecute cu vederea.

„Mia spulberat nădejdea speranței în viață.”

Vă îndemn sincer să perseverați și chiar să ne mai trimiteți.

Nicolae Onofrei. — Poezia dumitale vă-dește ușurință de versificație. Că să o pui în valoare repetând asemenea exerciții. Fereste-te de genul poeziilor ocazionale, oricare ar fi tema lor. Franchetea scrisorii care întovărășește poezia mi-a plăcut.

Același sfat ca și „Genunei”.

M. I. Râmneanu. — Nu rămniți la pu-

blizarea versurilor trimise. Vi s'ar face un rău serviciu.

Sunteți încă sub influența puternică a lecturilor eminesciene:

„Și dacă astfel mi-a fost dat
În lumea pă-nă de patemi
Să mor, să mor, ca nici odată
A nu mai fi din parte-mi.”

Imi permite să observ că nu trebuie să vă închipuiți cumva că între poezie și ortografie ar fi existând vreo incompatibilitate.

Mai citez o strofă care dovedește aceeași infirmită:

Noi ne-am pierdut ades
Și-atălea versuri am cules
C-am plâns de fericiți.”

Dac'ați cules atâtea versuri, de ce nu le-ați cules încălelea coapte?

L. G. M.-Govora. — Mai trimiteți. Nu înțeleg teama d-voastră — sau poate disprețul (!?) — față de poșta redacției. Dacă ați fi în locurile noastre ne-ați da dreptate. „Disdisdimează” va apare cât de curând în coloanele noastre.

Ana Maria Soare. — Dela om la om: Scrisoarea interesantă. Bănuiesc, la fel și autoarea. Ba chiar și poezia. Mai trimiteți. (Nu e o simplă formula salvatoare această invitație).

E cald e vară și e soare...
Nu vă ascundeți identitatea. Nu vă folosește la nimic. Așadar... așteptăm. sf.

Eră o dimineață de vară, liniște cuprindea văzduhul și pașii mă purtau spre necunoscut...

Ochii cercetători înțepau zarea. Mergeam nehotărît. Hât departe, soarele trimetea sulți aurite pe un pătrat de zăduri albe. Tăcere! Ecouri prelungi răspundeau arar din dealul opus, freamătului lin al pădurii.

M'apropiai. Liniște deplină. Părea că zidurile albe împrejmuiesc „Impărăția Tăcerii”. Ziduri mute, ziduri albe, stouiri de ghiară...

Și totuși cuvântau: „Aici e casa morților”.

Poarta deschisă mă îndeamnă să intru și pașii mă purtară iar spre necunoscut....

Tăcere adâncă. Tăcere ca în „Impărăția Tăcerii”....

În „casa morților” nu era nimeni și totuși era plină... Stancile de piatră vegheau, imi însemnau nume și își îndreptau ochii spre-un pat de flori. M'am oprit și m'am uitat pierdut....

Au apărut atunci morții din morminte!

Fruntea lor senină privea seninul cerului.

Visau. Și visurile lor pluteau în jur. Gândurile lor mă înspăimântau. Imi spuneau că lume ipocrită le turbură somnul....

Și-mi spuneau că moartea e o vesnicie.

M'am cutremurat.

Bang, Bang, Bang.... Clopotele sparg tăcerea cu sunete plângătoare. Cu ecouri pierdute raspunde pădurea. Aerul vibrează, florile tremură și în „Impărăția Tăcerii” nu mai e tăcere....

„Casa morților” se pregătește să primească un nou oaspe. Morții au intrat resemnați în morminte....

Clopotele sună, sună mereu.... Tânguiri de jale cuprind cer și pământ.

„Casa morților” este acum plină de via.

Uluie mă gândeam la ce-mi spuneau morții....

În „casa morților” nu mai e acum nimeni. Liniște și pace.

Și am plecat din „casa morților”. Dar visurile lor mă urmăreau.... umbrele lor mă spionau. Cine e în spațele mele?.... Ascultam, tăcere.... tăcere adâncă. Tăcere ca în „Impărăția Tăcerii”.

Am închis ochii. N'am mai văzut nimic, n'am mai auzit nimic....

Zidurile albe, zidurile mute, zidurile tăcerii au rămas acum în urmă....

Departe, departe.

Și pașii m'au purtat mereu înainte, spre necunoscut....

SANDU N.

PRODUȘIILE DE CONSERVATOR

Film cu dragoste, maetri și absolvenți

de NEAGU RADULESCU

ELEVUL DE CONSERVATOR

— Bună dimineața Bassermann!
 — Salutare Moissi!
 Calea Victoriei între Alcalay și Național e doldora de genii dramatice. Mai ales pe la unu și pe la șapte când soarele coboară fără ascensor în sub-solul Adriaticei.
 Că știți dumeata, la unu ies bobocii dela clasă unde l-au repetat pe Molière, au răgușit recitând din Delavrancea sau au dormit pur și simplu, acompaniind lecțiile doamnei Bulandra cu melancolice și nepământești sforări, iar șapte e ora rendez-vous-urilor.
 La orele astea fătaiaala e în toi, șueta se încinge și pingelele dacă mai există sunt tocite pe margini sau subțiri ca foaia de hârtie.
 Elevul de conservator!
 Altădată purta probabil lavalieră, o pălărie cât a lui Magnificientus, era desigur războit cu cei de acasă, și nopțile și foamea și visele, numai băncile și luna din Cîșmigiu i le cunoștea.
 Azi elevul de conservator e mai stilat, mai îndrăzneț.
 A intrat de două luni sub aripile de cloșcă ale dascălului, știe să recite pe dinafară cu răbufniri de trâmbiță Pe-neș Curcanul și vrea neapărat să-l dea afară din teatru pe Vraca și să-l scoata la pensie pe Störin.
 — L-ai văzut pe Maximilian? Oribil domnule! Păi să mă vezi pe mine.
 — Da ce, crezi că n'arși fi mai bine ca Iancovescu?
 Il mășori din tălpi până în creștet. Să-i dai două palme nu te lasă inima.

LUCIA STURZA
 BULANDRA

dințat că nu-mi rămâne mai nimic de adunat, în pragul operii dramatice: câteva puține și răzețe publicaii, după cele trei încăpătoare volume tipărite. Mă înșelasem și trebuia să îspășesc; pe măsura ce dăbuam, crezând că mă mișc în voie, mi se deschideau ramificări noi, în nebănuita arborescență a operei caraghioase. De unde crezusem că voi iu lesne achita, cu vreo 300 de pagini (din cari vreo 120 mă așteptasera, gata cuieșe), nu mai pridideam cu lucrul. Mi-au trebuit doi-trei ani, să adun materialele, mereu sportitoare și apoi un bun răgaz, ca să le pun în ordine. N'am beneficiat de indicații bibliografice, deoarece acelea existente erau cu totul neindestulitoare. Colecțiile bibliotecii Academiei Române îspitesc și înspăimântă deopotrivă, în lipsa unor îndreptare bio-bibliografice: în care perioade publicase Caragiale, în ce vreme, cu semnătură sau fără?
 Astfel, o problemă care mi s'a pus, poruncitor, a fost aceea a identificării scrisului lui Caragiale în Timpul. De ce indicații dispuneam? Mențiuina târzie a lui Slavici, către sfârșitul lui, că I. L. Caragiale ar fi lucrat câteva luni în redacția ziarului, curând după ce preluase Eminescu conducerea lui, așadar, prin iarna anului 1877-78 și până spre sfârșitul primăverii 1878. Am cercetat ziarul: nici o semnătură, ca în tradiția jurnalistică engleză. Ziarului renunțase a-i descoperi colaborarea, afirmând că n'a găsit nimic. Am citit colecția pe anii 1878 și 1879, în întregime, până ce m'a furat pe alocuri cadența spiritului și a sintaxei caraghioase. Însemnam articolele, traduceri literare, note teatrale, rubrici externe, și chiar editoriale politice. Se aduna materialul, impunător. Dar se trezea și îndoiala: nu cumva articolele politice vor fi fiind ale unui condei înrudit ca structura, scrisului caraghioan? Nu cumva mă împingea prea departe zelul specific puritatorilor, la reprobabile excese? Și m'am oprit, la sfârșitul anului 1879, deși o notă, scrisă de mâna lui Titu Maiorescu, cuprinzând informații de inserat în Timpul și găsită între hărțile lui Caragiale, pe care am aflat-o apoi tipărită în ziar, prin Ianuare 1881 —, mă îndemnase să cercetez colecția ziarului și pe anii următori, 1880—1881 și să mai fiu ispitit de aite, mai sporadice, articole. Dar mă oprisem, cum spunea. Mi-era teamă întâiu de perspectiva prea zeloasă a editorului critic, doritor să-și înmulțească vânatul cu orice preț și numai apoi de rezistențele ce le va stârni atribuirea acestor articole politice, în rândurile critice.

— Păi nu-i așa?
 — Ce Maximilian! Ce Manolescu! Ce Vraca! Tu mă! Tu mă, înțelegi, îi pui la butonieră pe toți.
 — Păi nu-i așa?

ȘI DUMNEAEI ELEVA
 Tantz, Mitzi, Fiti.
 Ori cum ar chema-o viitoarea divă trebuie să aibă sau o țată de eunuc, sau două pictoare scurte de pian, sau să fie săsăita.
 Totdeauna îi lipsește câte ceva.
 Când e trumoasă, n'are glas și mânăncă vorbele ca pe cireși.
 Când e urită, are talent, dar te sperii uitându-te la ea.
 Și când are de toate — o! se întâmplă foarte rar — îi lipsesc rudele acolo unde trebuie.
 Un singur lucru le aseamănă pe toate. Sunt îndrăgostite în bloc.
 Veți crede că de un Făt-frumos sau de Moscopol, cum e îndrăgostită mătușă mea.
 Ași!
 Fetele, deși unele au sărit de mult părleazul celor 20 de primăveri sunt îndrăgostite de maestrul lor. Inchipuți-vă. De papa Soreanu, de papa Livescu și de papa Manolescu.
 Ce fericiri trebuie să se simtă maestrul în ipostaza asta de bunic răsfațați.

— În fiecare dimineață pe catedră câte un buchețel de violete și în bănci nu sfărăitură (vezi flacăii sunt mai ingrăși!) ci ochi îndulciți cu rimel și suspine crude ca în poeziile lui Traian Dometrescu.
 — Vai ce bine e maestrul!
 (Și maestrul săracul nu mai știe cum să-și astâmpere insomnia și reumatismele).
 — Vai ce distins e maestrul! Și ai văzut cum se uită la mine?
 (Și maestrul se gânda că l-a costat azi coșnița 200 de lei. E, găinile, găinile sunt de vină. Ce dracului or fi găinile așa șcumpe domnule?).
 — Ai văzut ghețele cu nasturi ale maestrului? Știe să se îmbrace.
 (Și ghețele, fie vorba între noi, sunt din 1911, de când maestrul mai era încă june prim cam ruginit).

DECE NU ȘI MAESTRI ?

Dacă elevul de conservator care încă n'a simțit aplauzele ridicându-l din scenă cu un cot dela podea, care n'a

primit lângă pantof trandafirul svărlit vijelios din întunecimea unei loji, dacă el inconștientul și naivul umblă cu țurca nasului în vânt, vă inchipuți cum umblă pe stradă, cum se poartă, ceilalți actori îmbrătâniți în meserie.
 E o mare desfățare să privești un actor trecând pe stradă.
 Călcă deobicei grav, preocupat. Nu privește nici în dreapta nici în stânga și în fond ciulește urechile iepurește.
 E profund măhnit când nu e remarcat și-l doare când n'auze în dreapta sau în stânga, în spate sau înainte: „uite-l pe cutare, trece cutare, a mai întinerit cutare”.
 Fondul sufletesc al actorului e acelaș. Copilăresc. Gata de hartă. Gata să plângă dacă tovarășul de joc a câștigat mai multe gloale la groșită.
 Actorul numără aplauzele celui alt și scrănește.
 Actorul numără rândurile cronice dramtice și strânge pumnii.
 — Haha! despre cutare a scris șapte rânduri și pe mine m'a ignorat.

— Uite zilele trecute pe culoarele conservatorului, maestrul între ei.
 Maestrul Manolescu: — Se compară moncher, elevii mei cu ai lui Filoti?
 Madam Filoti în alt colț: — Băeții mei, unu și unu... O să-i vedeți la producție. Ce, ca bălbăiții ăia ai lui Manolescu!
 Madam Bulandra: — Eleve și elevi ca ai mei n'a mai avut conservatorul de când e. Clasa lui Manolescu? Clasa lui Filoti? Vai Antoinette, catastrofe!
 Maestrul Soreanu: — Le arătăm noi teatru la producție.

CIUKUREASKA No. 2

— Ce s'o fi întâmplat la Național? Știam că stagiunea s'a închis.
 — Câteva cucoane grase și gătite de 10 Mai bat cu pumnii în ușile teatrului. Au și flori și câte o umbreluță la ob-lănă.
 Ceasul Adriaticei arată opt și jumătate și soarele pe cer poți să-l lovești cu prăjina.

Mă apropiu cu teamă.
 — Doamnă s'a întâmplat ceva?
 — Pardon? Unde trăești domnule, nu știi că azi sunt producții?
 — Producțiile conservatorului?
 — Păi ale cui? Ale mele? Sigur, joacă și Costel al meu.
 Și iată-mă așteptând în fața teatrului să se deschidă ușile. Parcă ași fi pe o aleie de cimitir.
 Intre rudele rubiconde și cu câte un buchet de trandafiri sau nu mă uita, fac impresie urită. Sunt chiar suspecțat. O doamnă cât statuia lui Mihai Vi-teazu cu cal cu tot se apropie.
 — Mneata?...
 — Da eu, și mă dau trei pași înapoi.
 — Mneata n'ai pă nimeni aici?
 — Nu.
 — Atunci?
 — Uite așa.
 — Eu am. Joacă fi-meă. S'o vezi. O bonboană. Și tat-su zicea să n'o dăm la conservator! Dă mică spunea dom'le poezii. Eu am priceput și d'atunci îl tocam pe bărbatu-meu la cap: mă omule-mă, aici e talent, aici zace Ciukureaska a II-a.

RUDELE

— Cerberului dela ușe trebuie să-i scoți din buzunar o invitație că altfel rămâi tot în piața teatrului să te clocească soarele.
 — Dă-mi voe domnule!
 — Nu se poate cucoană. Invitația.
 — Ce invitație mă? Tu n'auzi că joacă li-meă?

MARIA FILOTTI

— Și cucoana vără capul prin deschizătura ușei lansând un S. O. S. disperat.
 — Mimi! Unde ești Mimi, mă auzi tu mamă, nu-mi dă drumul!
 Până la urmă ne luăm inimile în dinți, coborim pe Câmpineanu și intrăm pe din dos, cu vedetele.
 Treceb pe scenă, ne mai cade câte un decor în cap, ne mai împiedicăm de câte o statuie și după omerică peripeții iată-ne răsufând comod în sală.
 — Ufff!
 — Fotoliile din față libere! — se răstește din fund un glas — libere pentru onorații profesori.
 — Tiii! Ce trebuia maică să dea și ei producția asta la Național — se tânguie o rudă — s'o fi dat'colo la noi la Marconi sau la Volta, nu vezi cât deranj...
 — Sevastițo, dă dragă binociu că mă omoară Stroiță dacă îl pierd. A făcut războiu cu el.
 — Dar ce tot te fătâi domnule? Ba vii, ba pleci! Ce crezi că o să mă aridic în tot momentu' pentru mneata? Ei să fie...
 Intr-o lojă au apărut maestrul, Fiecare și-a luat o poză interesantă. Se simt priviți.
 — Urât e dragă Manolescu ăsta și nepoată-mea care spunea că moare după el. Fetele astea de azi n'au gust dragă ori ce ai spune. Se compară în creștetul ăsta cu Leonard?
 Șta luminat rampa.
 În fund au început să bărfească elevii de conservator.
 Care va să zică începe.
 D. Livescu își așează cravata. E clasa lui.
 — Pssssss!
 (Sfârșitul în numărul viitor)

SERBAN CIUCULESCU

CĂLDURA

n'a pătruns încă în editurile bucureștene. Așa se explică faptul că editura Ciornei, de pildă, a dat la iveală recent:
 Paraziții tacămului, un roman amuzant al d-lor M. Toneghin și V. Bilciurescu.
 Meduza — din contră — al Sărmanului Klopstock.
 Romanul acesta justifică din plin prima parte a pseudonimului pe care și l-a ales autorul său.
 Regina Victoria, biografie romanțată de Lytton Stretchey și
 Romanul lui Eminescu, o reeditare în admirabile condiții tehnice și în numai două volume a trilogiei romanelor eminesciene. ale inepuizabilului romanțier Cezar Petrescu.
 CUETAREA
 nu s'a lăsat nici ea mai prejos. A dat la iveală în ultimele zile trei volume deosebit de interesante:
 Ortodoxie și emotație de Nichifor Crainic, o concepție ortodoxă despre viață.

Magellan, omul și fapta sa de Ștefan Zweig. O biografie romanțată a mareului călător care cel dintăiu a străbătut Pacificul și
 Comoara lui Prășlea, volumul de minunate povestiri al d-lui Mihail Lungianu.
 Trei cărți asupra cărora va trebui să revenim.

D. MARIN POPESCU-SPINENI

harnicul cercetător în domeniul trecutului românesc a dăruit recent publicului dornic de studii temeinice două broșuri: „Geograful Mercator și țările române” și „Geograful Sylvius Aeneas și țările românești”. Amândouă cer un popas mai îndelung.

POESHILE

lui Mihail Eminescu au apărut în traducerea franceză a d-soarei Margareta Miller-Verghy, tipărite într-o elegantă plăchetă, de editura „Cartea Românească”.

CRONICA MĂRUNTĂ

CARTEA ROMĂNEASCĂ

— va tipări în curând a doua ediție din volumul „Note și desmințiri asupra amintirilor d-nei Sabina Cantacuzino”, datorit d-nei Severa Sihleanu.
 Acest volum este pornit din dorința de a restabili o seamă de adevăruri pe care cartea d-nei Cantacuzino le-a prezentat altfel de cum erau. Scrisul d-nei Sihleanu este pe un ton de fină ironie care ne face să regretăm că domnia sa a așteptat aceste prilej spre a deveni — fără voie, cum ține să sublinieze — autoare. Zice românul în înțelepciunea lui că „tot răul e spre bine”. A trebuit să vadă lumina tiparului un volum în care d-na Sihleanu să se afle calomniată, ca să apără o nouă scriitoare.
 Lăsând la o parte valoarea literară, pe care autoarea nu a dorit-o cărții sale, se cuvine să observăm că sunt în scrierea aceasta puneri la punct necesare și adevăruri ce trebuiau rostite hotărât.

— Prin pana doamnei Severa Sihleanu se face dreptate unor oameni cari nu se mai pot apăra și evenimentele de covârșitoare importanță își recapătă adevărata semnificație. Pentru trecutul apropiat, denaturat în scrierea d-nei Cantacuzino, aceste „Note” sunt nu numai bine venite, dar și de strictă necesitate.
D. C. CONSTANTINESCU-CLITUS
 a publicat zilele acestea un studiu amplu asupra fenomenului comic.
 „Teoria fenomenului comic”, așa este intitulată cartea, aduce pe lângă o bogată și serioasă informație, vederi originale ale autorului. D. Constantinescu studiază numai fenomenul comic pur, ca fază de sine stătătoare a iluziei adevăratului”, rămânând ca într'un alt volum să cerceteze fenomenul comic în artă.

LA SIGHIȘOARA

a apărut recent o editură care știe să prețuiască și să prezinte cartea: Miron Neagu.
 Ultimul volum ieșit de sub teascurile ei este „Pe margini de cărți” și poartă semnătura d-lui Octav Suluțiu, lector asiatic, cunoscut atât din cronicile publicate în Vreamea, Familia și o seamă de reviste de meteoică apariție cum și din romanul de subtilă analiză „Ambigien”.
 Fenomenul literar este privit de d. Suluțiu în și pentru sine, ferit de orice contingente și criterii exterioare.